אחדות וריבוי

שם השיעור: שיח ודיון בשאלה המניעה

רקע למורה על היחידה

היחידה עוסקת במתח שבין אחדות לריבוי בתוך החברה היהודית־ישראלית, ובוחנת כיצד מסורות, שפות, מנהגים וקולות שונים יכולים להתקיים יחד בתוך זהות משותפת. באמצעות שירים, מקורות יהודיים וטקסטים עכשוויים, התלמידים פוגשים ביטויים שונים לזהות יהודית, ולומדים לזהות נקודות מבט מגוונות, להבין את הערכים והרגשות שמאחוריהן ולנהל שיח מכבד סביב מחלוקות ושונות. היחידה מדגישה כי מחלוקת וריבוי פרשנויות אינם בהכרח איום על החברה אלא יכולים להעמיק את ההבנה, החיבור והזהות המשותפת. לאורך הלמידה התלמידים מפתחים מיומנויות של הקשבה, פרשנות, חשיבה ביקורתית וכתיבה דיאלוגית, ומגבשים עמדה אישית תוך הכרה בלגיטימיות של קולות אחרים.

השאלה המניעה

העם היהודי תמיד היה מורכב מקבוצות שונות מאוד. לפעמים זה יצר עושר וחיבור, ולפעמים גם ויכוחים ומתח. ביחידה הזו ננסה להבין: האם כדי להיות עם אחד צריך להיות דומים או שאפשר לבנות שייכות גם מתוך ריבוי ושונות?

מטרות היחידה

לפתח הבנה כי הזהות היהודית־ישראלית בנויה ממסורות ומקולות מגוונים לצד יסודות משותפים; לעודד בירור אישי וקבוצתי של השאלה מה מחבר בין יהודים; לטפח שיח מכבד סביב שונות וזהויות שונות; לחזק שייכות ואחריות חברתית לחיזוק הלכידות בין קבוצות.

מיומנויות מרכזיות

- זיהוי והשוואת עמדות
- קריאה פרשנית של טקסטים וסמלים
- כתיבה רפלקטיבית
- הקשבה פעילה וניהול שיח דיאלוגי
- חשיבה ביקורתית סביב זהות ושייכות
- עבודה שיתופית וגיבוש תובנות משותפות

מטרות ייחודיות לשכבת הגיל

בגיל זה התלמידים מרחיבים את מעגלי השייכות ופוגשים מגוון זהויות ותפיסות עולם. היחידה מחברת בין שאלות הזהות לעולמם האישי, משפחה, קהילה, חברה ישראלית, ומפתחת יכולת להתמודד עם מורכבות תוך הכרה בכך שלשאלות ערכיות יכולה להיות יותר מתשובה לגיטימית אחת.

מפת היחידה

דיון בנקודות המבט

מטרות השיעור

תוכן

- פריסת שתי נקודות המבט ביחס לשאלה: *מה מחבר בין יהודים – מסורת משותפת או תחושת שייכות גם מתוך ריבוי ושונות?*
- ניסוח הערכים והנימוקים העומדים בבסיס כל אחת מן העמדות.
- קיום מחלוקת מכבדת ולזהות נקודות משותפות בין עמדות שונות.
- גיבוש הבנה מורכבת של הקשר בין אחדות, שייכות וריבוי.

מיומנות

- זיהוי וניסוח הטענות המרכזיות של כל אחת מנקודות המבט.
- זיהוי הערכים והנימוקים העומדים בבסיס עמדת האחר.
- השוואה בין עמדות שונות ואיתור נקודות דמיון ושוני.
- גיבוש עמדה אישית מורכבת מתוך מפגש עם עמדות שונות.

ערכים

- פתיחות להקשבה וללמידה מאחרים.
- הכרה בלגיטימיות של מגוון דרכי חשיבה וזהות.
- סובלנות וניהול מחלוקת בדרך מכבדת.
- תחושת שייכות לצד הכרה בשונות.
- אחריות לשיח מכבד בחברה דמוקרטית.

מבנה השיעור

1 פתיחה (10 דקות)

דרכי הוראה
1. מציגים את הבריסטולים של שתי העמדות מהשיעור הראשון. 2. מבקשים מהתלמידים לעמוד מחדש ליד אחת העמדות (אפשר לשנות את הבחירה מהשיעור הראשון). 3. בתוך כל קבוצה - התלמידים מתבקשים להתחלק לרביעיות ולזקק 4-5 טענות לסיבה שהעמדה הזו חשובה.

מוקדי לימוד	מיומנויות
• בירור מחודש של השאלה "מה מחבר בין יהודים?" באמצעות זיקוק הטיעונים המרכזיים של כל אחת משתי נקודות המבט. • הבחנה בין עמדה ראשונית לבין עמדה שהתפתחה בעקבות הלמידה. • הכנה לשיח בין עמדות שונות באמצעות גיבוש טיעונים מרכזיים.	• בחינה מחודשת של עמדה אישית לאור ידע ומקורות שנלמדו. • זיהוי וניסוח טענות מרכזיות התומכות בעמדה. • נימוק טענות באמצעות דוגמאות ומקורות. • עבודה שיתופית לשם גיבוש עמדה קבוצתית.

תוצר לשלב זה
• כל תלמיד מכין לעצמו "ברטיס טיעונים" ובו 4-5 טענות לטובת העמדה שבה בחרו. כדאי לצרף לכל טענה דוגמה או מקור שנלמדו בכיתה בשיעורים הקודמים. ולבסוף, שאלה שהיינו רוצים לשאול את הצד השני. • אפשרות נוספת: להכין כמה עותקים של הבריסטול מהשיעור הראשון שבו כתבו התלמידים את עמדותיהם הראשוניות. משימת כל רביעייה היא לעדכן את הבריסטול, להוסיף טיעונים שעלו מתוך תהליך הלמידה של הנושא.

2 גוף השיעור (10 דקות)

דרכי הוראה
1. מתחלקים לזוגות חוצים בין הקבוצות. כל תלמיד נפגש עם תלמיד מהעמדה השנייה. מול בן זוגו מהעמדה הנגדית כל תלמיד צריך: - להסביר את העמדה שלו - לנסות להבין באמת את הצד השני - למצוא נקודה אחת שהוא מסכים איתה אצל הצד השני

מוקדי לימוד	מיומנויות
• בירור שתי נקודות המבט באמצעות דיאלוג ישיר בין תלמידים המחזיקים בעמדות שונות. • זיהוי הערכים וההיגיון העומדים בבסיס כל עמדה. • הבחנה בין אי־הסכמה לבין שלילת הלגיטימיות של עמדה אחרת. • איתור נקודות משותפות בין תפיסות שונות ובחינת האפשרות לשלב ביניהן.	• מעבר מחשיבה של "דיבייט" לחשיבה דיאלוגית. • הצגת עמדה באופן ברור, מנומק ומבוסס. • הקשבה פעילה ושאילת שאלות לצורך הבנה ולא לשם שכנוע. • זיהוי וניסוח של הערכים והנימוקים העומדים בבסיס עמדת האחר. • זיהוי נקודות הסכמה ומכנה משותף בין עמדות שונות. • הבחנה בין "להבין" לבין "להסכים".

תוצר לשלב זה
דף סיכום אישי של כל תלמיד, ובו עמדתו המנוסחת, ואליו הוא מוסיף נקודות נוספות מהצד האחר שהוא מסכים איתן.

3 סיכום השיעור (25 דקות)

דרכי הוראה	
סיכום מליאה	
גשר בין העמדות - כל זוג מביע באופן יצירתי עמדה אשר משלבת בה את שתי העמדות השונות.	
מוקדי לימוד	**מיומנויות**
זיהוי הקשרים והאפשרויות לשילוב בין שתי נקודות המבט. הבנת המורכבות שבזהות יהודית משותפת המשלבת יסודות משותפים לצד מגוון דרכי ביטוי. גיבוש עמדה אישית מורכבת הנשענת על רעיונות משתי התפיסות.	סינתזה – שילוב בין רעיונות, ערכים וטיעונים משתי נקודות המבט. חשיבה מורכבת והימנעות מחשיבה דיכוטומית ("או־או"). גיבוש מסר משותף מתוך דיאלוג. הבעה יצירתית של רעיון מורכב באמצעים חזותיים, מילוליים או אומנותיים.
תוצר לשלב זה	
תוצר יצירתי זוגי	
כרזה, משפט, איור, סמל, שיר קצר, קומיקס או מטאפורה - המבטאים ביצד אפשר לשלב בין שתי נקודות המבט ביחס לשאלה: *מה מחבר בין יהודים?* הציעו לכל זוג לבנות גשר מחומרי יצירה שמבטא את הדרך לגשר בין העמדות. • הצעה נוספת: נסחו משפט אחד שלא היה יכול להיכתב בתחילת היחידה מבחינתכם.	

ספריית תוכן ומקורות

- ברטיס טיעונים

נקודת המבט

טיעונים מרכזיים

_____

_____

_____

_____

נקודות למחשבה / שאלות (נקודת מבט נגדית)

_____

_____

_____

נקודות למחשבה / תובנות לאחר שיח ודיון

_____

_____

_____

נקודת המבט

טיעונים מרכזיים

_____

_____

_____

_____

נקודות למחשבה / שאלות (נקודת מבט נגדית)

_____

_____

_____

נקודות למחשבה / תובנות לאחר שיח ודיון

_____

_____

_____